

Nro 38.

A' FÉLS. R. TSASZARNAK ÉS A. KIRALYNAK
KEGYELMES ENGEDELMÉBÖL.

*Költ Bétsben Májusnak 13 dik napján 1794.
esztendőben:*

Szerentsés Hadi Történet.

Landrecynek győzödelmes seregeink által lett el vétetésének kedves hírével, közelebb múlt Pénteken dél előtt érkezett ide *Haslinger* ártilléria regimentből való fő hadnagy, a' ki következő napon, u. m. szombaton 12- és 1 óra közt; 26 sípoló postilionokkal tartotta maga közönséges bé jövetelét, a' néző sokaságnak rendkívül való örvendezése közt. Ezen Szerentsés történetnek históriáját ekként adja elő a' *Bétsi* udvari újság levél. — A' Frantzia patrióta seregeknek, *April. 17-dik* napján lineáiból, és kemény sánczokkal környül vétetett cañonirungáiból lett ki

hajtása, és az *Oise*, *Noirieu* és *Helpe* vizeken lett által üzetetések után, tökéletesen, 's oly szorosan bé zárattatott seregeink által *Landrecy*, hogy sem abból ki, sem abba bé senkinek sem lehetett menni. *April*. 19 dik napján a' *Sambre* vizének bal partyán öfzve gyülekezvén az égyesült *Austriai* és *Hollandiai* ostromló seregek, az *Orániai* örökös hertzegnek, és *Gr. Latour* Cs. K. Feld Marsal Lájtinántnak vezérlések alatt, leg kisebb pihenést sem engedtek a' bé zároltatott el-lenségnek; hanem mingyárt következett napon rajtok hajtottak az említett vár alatt készült, és erős sántzokkal körül vétetett tábor helyén, ki üzték őket onnan, és minekutánna *April*. 21 dik napját követett éjjeltől fogva, öt nap alatt tökéletességre vitték volna az ostromlásra szükséges parallella sántzokat és battériákat, azon hólnapnak 26-ik napján, délben 12 órakor hozzá is fogtak a' várnak bombardirozásához. — *Jusson* esfünkbe, hogy ezen a' napon, t. i. *April*. 26-ik napján nevezetes győzödelmet vett a' *Yorki* hertzeg, *Ottó F. M.* Lájtinántnak különös segítsége által a' *Frantziákon*. Illyenképen semmi bizodal-mok nem lehetvén az ostrom alól lejendő fel szabadtításokhoz, e' mellett a' várnak négyed fél napig tartott kemény ágyúztatása által mind az öriző katonák, mind a' lakosok nagy szorongattatások közzé lévén tétettetve, önnön magok ajánlottanak capitulációt, melly szerént, a' még életben maradoit 5000 főből álló *Fr.* öriző sereg *April*. 30 dik napján fegyvereikkel és zászlóikkal égyetemben ki menvén a' várból, az az előtt való síkon le rakták azokat, magok pedig fogságra küldettek. Mitsoda és mennyi hadi szerzámok találtattának légyen a' várban, még most nem tudjuk; hanem mihelyt értésünkre esik, el nem mulattyuk *Érd.* Olvasóinkal közleni.

Az *Orániai* örökös hertzeg, és *Landrecy* várának kormányozója *Rouland* Generál közt végbe ment Capitulációnak tzikkelyei ezek vólta-nak:

1. Tzikkely. *Kivánom, hogy őrző seregeink a' capituláció után harmad nappal minden fegyverekkel és bútorjaikkal, nemkülömben minden batalion két négy fontos ágyúval szabadon ki mehessenek, 's Frantzia Országának belsőbb részébe utazhassanak.*

Felelet. Az őriző katonaság fogságra fog vitettetni, és így még ma, dél után 5 órakor ki kell nékik menni a' Quesnoyi kapun; mind a' bástyák, mind a' városnak kapui adattassanak által az égyyesült seregeknek; az őriző katonának vitéz magok viseletéért és védelmezéséért meg engedtetik minden hadi betsülettel a' várból ki menni, hanem kötelesek a' vár előtt való síkon zászlóikat, fegyvereiket, lovas ártillériájakat le tenni, és minden táborig szolgálathoz tartozó lovaikat által adni; a' tisztek ellenben mind lovaikat, mind oldal fegyvereiket meg tarthatyák. Az egész ártillériát, táborig eleségeket, és eszközöket, minden írásait, plánumokat által kell az égyyesült seregek biztosainak adni.

2. Tzik. *Szabad legyen azoknak a' lakosoknak, a' kiknek tettzeni fog, az őrizettel égytemben honnyaikból ki költözni, meg maradott vagyonaikat magokkal égyütt el vinni, 's azoknak el vitetésekre adattassanak szükséges szekerek.*

Felelet. Szabad leszen a' lakosoknak egy hólnap alatt bútorjaikkal égyütt el menni, és szükséges passus levelek fognak nékik e' végre adattatni; egy békességet szerető lakos sem fog nyúghatatlankodtatni; mindazáltal ki vétettetnek azok, a' kik az ostromlás alatt hadi szolgálatot tettenek, 's ezek számadásra fognak tselekedeikért vonattatni.

3. Tzik. *Sebeseinkre és betegjeinkre úgy vitseltessen gond, a' minéműnek kívánására minden vitéz katonának igaz jussa vagyon.*

Felelet. Igen is; hanem mind a' meggyógyulandó tiszteknek, mind a' köz embereknék

épen azon sorsok leszen, melly vagyon a' mostan ki költözendőknek, az az, ők is hadi fogságra fognak vitettetni.

4. Tzik. *Az ágyúknak, munitiók szekereknek, tábori bútoroknak, és eleségnek el vitetésekre szükséges lovak adattassanak.*

Felel. Erre meg felelt az első cikkely.

5. Tzik. *Azoknak a' lakosoknak, a' kik vagy nyavalyójok, vagy más akadályok miatt mostan ki nem mehetnek az őrizettel, nyóltzad napi idő engedtesen, az alatt is pedig bátran és minden bántódás nélkül lehessenek.*

Felel. A' második cikkelyre utasítatnak.

6. Tzik. *A' lakosok vagyonságának bátorsága kívántatik.*

Felel. A' kik a' Cs. K. Felség alá adják magokat, azok a' törvénynek védelmével fognak élni.

7. Tzik. *Szabad legyen 12 borított társzerket el vinni.*

Felel. Eggyet sem. Az őrizetnek ki költözése előtt minden által szökött katonát kézbe kell adni, mellyre nézve azoknak fel keresésekre, a' kik magokat el rejtették, meg fognak a' házak vizsgáltni. Valamiképen az Aústriai, úgy más eggyesült hatalmasságoknak fogságban esett vitézeit is által kelletik adni.

Utóbbi Tzikkelyek.

1. Tzikkely. *A' capitulációnak kéz alá írásal lezendő meg erősítése után mingyárt, mind két részről egy Obristlójtinánt, és egy kapitány küldetessen kezességül.*

Felet. Ugy leszen.

2. Tzik. *Minthogy néhány lakosok kényszerítésből szolgáltnak az ártilléria mellett; ahozképest ezeknek semmi bántódások ne legyen.*

Felel. Meg engedtetik, és ezek, a' fellyebb fel jegyzett második tzikkely szerént, ki vétetnek.

3. Tzik. *Az egész őrizet 8 batalionból áll, 's minden batalion 9 compániából; azért is a' kívántatik, hogy minden compániától 1 furir, minden batalliontól 1 kvártély mester, minden huszár osztálytól, és az artilleriától is egy egy furir botsátasson szabadon, a' kiknek számok mind öszve 90 személyre megyen.*

Fel. Meg engedtetik, úgy mindazáltal, hogy a' regimenteknek kórmányozói jót állyanak az iránt, hogy azok valóságos kvártély mesterek 's furirok, 's nem mások legyenek s. a. t.

A' *Rajna* mellett még ekkorig semmi nevezetes és nagy batallia nem történt, hanem csak holmi apró tsatazások. *Manhejmből* tudósítatunk, hogy múlt hólnapnak 27 dik napján nagy számú Frantzia lovasság mutatta magát azon a' vidéken, és egy ágyú lövésnire mérészlett a' várhoz közelíteni. Nyóltz óra tájban dél előtt három tzúg Frantzia huszár és lovas vadász vette *Mundenheimot* körül, az ott lévő 50 magyar huszároknak el fogattatásokra; hanem ezek is jókor észre vévén a' dolgot, vissza vonták magokat a' *Rajna* mellett lévő sántzig, az ellenség által szüntelen üzettetvén, holott meg állapotdván, szemhe szállottanak a' Frantziákkal, 's mind addig viaskodtanak velek, míg a' *Manhejmi* várbán lévő magyar huszárok segítségekre mentenek volna. Ekkor amazok meg rettenvén, vissza fordultak, 's elébb állottak, minekutánna egynéhány a' földre terítettett volna közzülök. — Egy *Májusnak* első napján *Manhejmban* költ maganos levélből olvassuk, hogy a' *Wurmser* szabad huszárai derekasan öszve tsaptanak légyen *Mundenheim* és *Oggersheim* közt a' Frantziákkal, a' kik ellen egynéhány ágyú vitettetvén az *Oggersheimi* síkságra, ki nem állhatták azoknak hevét, hanem nagy sietséggel vissza húzták magokat.

Sokan hazontalan szó-beszédnek tartották a Prusszus seregeknek Anglus és Hollándus zsóldbajelendő vétetéseket. Ezen dolognak tökélyességre lett meneteléről egy *Koloniában*, *Májusnak* első napján költ levél által tudósítatunk, melyben a' Fels. Prussziai király és Nagy Britannia 's Hollándia közt végbe ment égyességnek tzikkelyei is feljegyeztek a' mint következnek:

1. *Tzik.* A' Fels. Prussziai király 62 ezer főből álló hadi seregnek adására kötelezi magát.

2. *Tzik.* A' tengeri hatalmasságok hólnaponként, 50 ezer font sterlinget, az az, 450 ezer forintot fognak azokért a' Prussziai királynak fizetni, *Aprilisnek* első napjától fogva, *Decemb.* első napjáig.

3. *Tzik.* A' Prusszus seregeknek equipiroztatásokra fizetnek 300 ezer font sterlinget, az az, két millió hét-száz ezer forintot.

4. *Tzik.* Az idei táborozásnak végződése után ismét 100 ezer font sterlinget, t. i. kilentz száz ezer forintot fognak adni.

5. *Tzik.* Hólnaponként kenyérre, és furázásra 100 ezer font sterlinget, és így nyóltz hólnapra 800 ezer font sterlinget, t. i. hét millió két száz ezer forintot, és így mind öszve nyóltz hólnapra 18 millió forintot.

Éppen most veszek *Manhejmből*, egy érdekes titzt barátomtól és levelezőmtől egy magános levelet, melyben következő dolgokról tudósít:

Manheim 1-a *May* 1794. Ma reggel öt órakor reánk tsapa vagy 8 ezer Frantzia, elborítván *Mundenheim*, *Oggersheim*, és *Frankenthal* hátaírait, a' velek való puskázás szinte 9 óráig tartott, egy tüzg Frantzia az elől puskázó embereinkre tsapott, melyet látván az azokkal lévő

all-hadnagy *Rothmacher* nevezetű Obristlájtnánt-nak égyetlen egy fia, bé nem várta őket, hanem rajtuk ütött, 's szerentséssén is vissza verte őket, hanem [maga a' nevezett hadnagy is szegény oda maradt. Igaz dolog, hogy sokat le vágunk az ellenség közzül; de igen keveset el esett szép ifjú All-hadnagyunknak ki pótolására. Mintegy 10 óra tájban érkezének ágyúink, mellyek mihelyt jádzani kezdettek, mingyárt vissza fordúltak a' Frantziák. — *Oggershajmból* el vittek 4 kezest, és 5 ezer forint sattsot, mindent, a' mit tsak talál-tak, fel prédáltak, a' V. Fejedelem kertét fel gyom-lálták. *Frankenthal* kapuját öt ágyú golyóbissal bé lötték, négy kezest el vittek, és 100 ezer livra sattsot vetettek a' lakosokra, egynéhány Prusz-fzus katona el esett. Száz ezer szekerre való zold gabonát le kaszáltak, 's el vitték a' Frantziák; tsatáink szinte dél után egy óráig tartottak, ször-nyű nagy dühösséggel valának. Estve felé 6 lőz-kött Frantziák érkeztenek hozzánk, a' kik azt bi-zonyították, hogy ha ármádiánk előre rukkol, valamennyi német van a' Fr. ármádiánál, mind által szökik hozzánk s. a. t.

Frantzia Ország.

A' Frantzia újjonnan készítettett politiaról, avagy polgári rendtartásról, *St. Just* tett *April.* 19-dik napján jelentést, mellynek alkalmatossá-gával hosszasan beszéllett a' Frantzia szabadság-nak ellenségeiről, az *aristocratákról*, a' *föderá-listákról*, és a' *moderatusokról*, 's ezeknek tulaj-donította a' Frantzia Országra háramlott sok ve-szedelemnek okait. Annakutánna elő beszéllette az új politianak pontyait, a' közönséges jóra és bátorságra ügyelő commissiók által ölzve szede-gettetett tapasztalásoknak gyümöltseit. Ezen po-litianak nevezetesebb czikkelyei ezek: Valaki a' haza ellen való ölzve esküvésről meg győzetteik, akármeilyik szögeletében legyen a' republicának a' Párisi revolutionalis itilő szék eleibe idéztes-sen — a' közönséges jóra és bátorságra ügyelő

commissiók kerestessék fel az öfzve esküttekkel czimborázókat, 's állítsák őket a' revolutionalis szék eleibe. — *Májusnak* 15-ik napján állitassanak fel a' nép közt rendeltetett commissiók — három hólnap el forgása alatt minden kormány és itilő székek előtt lévő perek végeztessenek el — a' közönséges jóra ügyelő commissió azon igyekezzen, hogy minden előjárók, és közönséges hivatalokba helyeztetett személyek illendő tekintetben tartatassanak — semmi rangú nemesnek, és azon nemzetekből való idegeneknek, a' mellyek a' Fr. Köz. Társaság ellen hadakoznak, szabad ne legyen, se Párisban, sem a' Frantzia erősségeiben, sem a' tengerre fekvő városokban és helyekben múlatni — a' ki egy hólnap múltán azokban találtatik, mindennek szabad legyen azt meg ölni; a' fabrikákban dolgozók és Frantzia férfiakhoz feleségül ment idegen asszonyok, ki vétettetnek ezen törvény alól — azokuak a' Generálisoknak sem szabad az említett helyekben múlatni, a' kik szolgálatban nintsenek — semmi névvel nevezendő előjárónak nem szabad az eleibe szabott határon által lépni — minden polgár köteles annak feladására, a' mit hallani vagy tapasztalni fog a' republica ellen — valaki a' revolutió ellen panaszolkodik *Guajanába* (déli Amérikanak igen vad tartományába) küldetessen számkivetésbe — semmi névvel nevezendő nemesek és idegen nemzetbeliek fel ne vétetessenek a' közönséges hivatalokra, és semmi gyüllésekbe bé ne botsátattassanak s. a. t.

April. 23-ik napján tartatott ülésben következendő dolgokról tudósította *Barrere* a' N. Gyűlést: *Korsihából* kellemetes híreket vettünk, a' lakosok rá untak a' Brittusokra, 's már most erőszakosan is meg akarnak tőlök menekedni, *St. Florentnek* környékéről sokan *Bástiába* vették magokat, 's utolsó tsepp véreig akarják azt védelmezni. A' napkeleti Pyrenéusi hegyek alól azt a' tudósítást vettük, hogy a' Spanyolok oda hagyták *Cereti* táborjokat, 's *Bellgárdba* vonták magokat vissza. — *Arlonból* azt írta *Gillet* nem-

zeti biztos, hogy kezünkben legyen *Arlon*, és hogy pompásan bé is mentek abba a' republicánusok (Úgy volt a' dolog, hanem a' miképen az újabb levelek beszélik, *Május*nak első napján meg támadta kakas uraimékat *Bolió* F. M. Lájtinánt, és minekutánna őt vagy hat száz embert le vágott volna közzülök, nemcsak *Arlonból* magából, hanem annak egész vidékéről ki űzte őket, egynéhány ágyúikat, munitiók szekereiket, és 200 embereiket, kik között sok tisztet találtattak, el fogta.

Értésére adattatván a' N. Gyűlésnek, a' fellyebb nevezett napon tartatott ülésben, hogy az úgy nevezett *petites écuries*, az az, királyi kis istálló nevezetű épületben, még sok királyi hintók és szának, 's nevezetessen az a' hintó, mellyben a' Frantzia királyok koronáztatásoknak napján ültenek, és vitettek, légyenek, azt végzette, hogy a' hintók törettessenek öfzve, az azokon lévő arany és ezüst vitetessen a' nemzet kints-tarába, az azokon lévő értz pedig az ágyúöntő műhelybe, a' szij szerszám a' vévőknek adattasson el, a' szának pedig az idegen kereskedőknek.

Minekutánna a' *Lyoni* tömlötzhben lévő foglyok rész szerént meg ölettettek, rész szerént szabadon botsáttatának volna, *April*. 16 ik napján a' *Lyoni* hóhér is segítő társával égyetemben gvilotiniroztatott. A' *Dantonnal* égyütt gvilotiniroztatott udvari pénz-váltó *Laborde* 40 millió livrát hagyott a' nemzeti kints-tárnak. — A' *Párisi* tömlötzhben üllő foglyoknak száma 7822 főre megyen.

Lengyel Ország.

A' Lengyel insurgenseknek számok napról napra mind jobban jobban öregbedik, és az Oroszokon 's Prusszusokon két izben is vett diadal-mok által nagyon meg bátoritattak. Kormányzó vezérjek *Kasciushó* Generál külömb-külömb-fé-

le fortélyokkal él követőinek szaporításában, 's kiváltképen a' köz nép szívének meg vételeben iparkodik, melly végre egy zászlót készített, és azt szabadság és nemzet zászlójának nevezte. — A' *Varsóviai* fegyvertárt is el foglalta *April*. 17 dik napján történt zenebona alkalmatosságával, és az abban találtatott ártillériát, mind keze alá vette. — Hogyha el nem óltyák a' szomszéd hatalmasságok ezen zenebonának kiütött lángját, féltő hogy az egéző Lengyel Ország el ne boritattasson az által. — Az insurgenseknek nagy szerentsétlenségekre, de Európának szerentséjére vagyon, hogy már most semmi erősségek nintsenek Lengyel Országban, az egy *Kaminiek* vólt felső Podoliában, az is már most az Oroszok birtokában vagyon. Azomban éjjel nappal erőssíteti *Kosciuskó Krakóviát*, és olly menedék helyé akarja azt tenni, mellybe, hogyha a' szükség és környülállások kívánándják, magát bé is vonhassa. Ennekelőtte míg még a' Lengyel királyok *Krakóviában* laktanak, igen népes, gazdag, és erős város vala, erős kőfalai, magas tornyai és mély sántzai vóltanak, mellyeket kevés jobbitással is győzhetetlenekké lehet tenni. Egyszermind ki hirdettette a' városban, hogy a' kinek kedve nem lejjend a' történelő ostrom bajainak el szenvedésére, bizvást ki mehet onnan. Mentenek is azóltától fogva onnan ki sokan feleségeikkel, gyermekeikkel, és ingó jószágaikkal egyetemben, kiváltképen a' kereskedők közzül, és azóltától fogva fel szedetete *Kosciuskó* a' *Vistula* hidját, hogy senki is által ne mehessen a' vizezen. Leg küzelebb három Lengyel regementek mentenek hozzája által, u. m. *Lubomirsky*, *Czapsky*, és *Ozaróvszky* regementjei.

A' *Berlini* közönséges levelekből azt olvasuk, hogy a' Lengyel insurgensek ellen küldetett fegyveres népnek száma 30 ezerre megyen, és hogy egyenesen *Krakóvia* ellen marsirozói paransóltattak, sőt hogy több Silésiai, és napnyúgati Pruffziai seregek is készüllyenek oda — hogy

a' miólta ez a' Lengyel zenebona ki ütött, igen kevés gabona és fa vitettetett le a' Vistulán *Danczigba*, *Thoruba*, és *Elbingbe* — hogy *Varsóviában* 600 ágyút fogtanak el az insurgensek — hogy a' déli Prussziában, a' honnan való maga *Madalinsky* is, sok gyanús Lengyel nemesek meg fogattattanak légyen — hogy *Májusnak* 3-ik napján, a' *Varsóviában* készítettett új constitutióknak emlékezetére *Te Deum laudamus* tartattatott légyen *Krakóviában* — hogy a' *Lythvániai* nagy herczegségben is, nevezetessen *Wilnában*, 's *Grodnában*, ki ütött az insurrectió *April. 19-ik* napján, és sok Orosz katonák meg ölettettek, 's fogattattak el s. a. t.

Magyar Ország.

Beregh Vármegyéből. — Tek. Lónyai és V. Naményi Lónyai urat Tek. *Beregh Vármegyének* igen érdemes első All-Ispánját, minden szokott társ fizetés nélkül Kir. Tanácsossá tenni méltoztatia Fels. Urunk.

Ungvár Vármegyéből Májusnak első napján. Újságot egyebet nem írhatok, hanem csak azt, a' mi már Vármegyénkben éppen nem újság. Ennekelötte ritkaságnak tartottuk, hogyha valamelylyik helységben tűz támadott; most pedig úgy szólván, ritka helység, melly a' tűznek ilzönyű erejét ne érezné. *Márt. utolsó* napján dél után, két óra tájban, szörnyű szél fuvás közt *Nagy Kaposon* tűz támadván, annak égyik oldalán mindent meg emészttett, onnan a' szomszéd faluba *Cseppelybe* kapott, és ott is egész sórt pórrá tévén, *Kaposnak* más oldalához fogott, és egészlen a' Prédikátor házáig ki égette, melly alkalmatossággal, magában *Kaposban* 66 ház égett le a' Reformátusoknak ennekelötte két esztendővel épült templomával és tornyával égyütt, mellyeknek pusztá köfalainál egyébb nem maradt, a' harangok, ha mind nagy bajjal is meg szabaditattak. *Cseppelyben* is mind a' Reformátusok temploma,

mind a' Prédikátor háza földig le égtek. *April.* 10 dik napján ismét tűz támadott *N. Kaposon*, még pedig abban az udvarban, mellyben *Mártiusnak* utolsó napján, és ekkor is 9 házak emész-
tettek meg. Az után kevés idővel a' *Butkai Plébá-*
nus udvarán támadott tűz, holott az istállók és
óllak 13 darab marhával együtt semmivé tétettek.
Múlt héten *Minajban* is öt ház égett le. Ezen
szerentsélen történetek által olly nagy félelembe
esették a' szegény lakosok, hogy hajlékaikból ki
hordozkodván, a' kertekben laknak. Honnan szár-
mazzanak ezen gyakor égések, senki bizonyos-
san nem tudja, némellyek azt mondják, hogy
gyújtogatók járnak, és a' mint hallottuk, *Vajkócz-*
ban látták a' gyermekek, hogy egy idegen em-
ber a' rakás szalmába valamit bé dugott, holott
a' tsürnek gazdája a' gyermekek által tett jelen-
tésre meg keresvén a' szalmát, egy darab tap-
lót, bűdös követ, és puska port talált. *Pálócson*
is *April.* 24 dik napján egy szalmával bé fedett
sövényben szöszszel bé takart eleven szenek ta-
láltattak, már jó füstöt is botsátottak, és ha
egy leány által ki nem nyilatkoztatott volna,
porrá kellett volna helységünknek égni. Ha ez
után is ekképen uralkodnak az égések, köldülő
bótra kell jutnunk. Más részről is nagy az Isten
ostora rajtunk, t. i. a' szüntelen tartó szárazság,
melly ha tovább is így tart, minden vetéseink
oda lesznek.

Szathmár Vármegyében April. 30-dik napján.
Használ a' szép szó és az igiret. A' miolta Fel-
séges Urunknak azon kégyelmes igiretét nállunk
a' Papok ki hirdették, mellynél fogva ha ki ka-
tonának megyen, a' háború után, vagy az alatt
is, ha a' gazdaság folytatására szükséges lesz,
el botsátatik, felessen fel iratták magokat a'
gények, mind a' nemesek, mind a' nemtelenek
közzül, és mindenórán a' parantsolatot várják,
s mihelyt el érkezik, azonnal örömmel mennek
a' Felsőge hadi szolgálattyára.

Elegyes Tudósítások.

Manhejmből iratik *April. 29-ik* napján, hogy kevés napok alatt sok Fr. seregek és munitiók jöttek légyen *Germershejmba* és *Spirába*. — A' *Lautern* alatt fekvők is számos batalionokkal erősítettek meg, és mindnyájan táborba szállottak. *April. 16-dik* napján ismét sok ártatlan embert ítelt halálra, és gvilottiniroztatott a' Párisi revolutiónalis szék, kik mindnyájan a' Frantzia respublica ellen való ölzve esküvéssel vádoltattak.

A' Nápolyi királyi udvar a' már tudva lévő ölzve esküvésnek ki nyilatkozásától fogva, szüntelen a' *Casertai* múlató palotában tartózkodik. Nem régiben eggy deputátiót küldöttek a' nemesek, prókátorok és kereskedők ö Felsegekhez, melly által, különös hajlandóságoknak meg bizonyítása végett nagy summa pénzt ajánlottanak a' jelenvaló háborúnak folytatására.

* * *

Jelentések.

Pápa Májusnak 4-dik napján. Mind a' magunk tapasztalásunk, mind a' mások kedvező ítélet tételek helybe hagyván a' deák nyelv tanításának azon módját, mellyet a' *Langius* első kiadásakor közönségessé tettem, arra határoztak, hogy azt az első kiadásbeli nyomtatványok el fogyván, oskoláink számára újra világ eleibe bocsássam. Mellynek mostani kiadásában ezeket tselekedtem:

1. Az egész systemát, melly vólt az első kiadásban, meg hagytam, az az, mind a' deák beszélgetések után tett követő példákat, mind a' deák Grammaticát, mind a' Szó-tárt, meg tartottam.

2. A' deák beszélgetésekben a' szók felibe a' hang jeleket (*Accentus*) fel raktam, hogy a' gyenge gyermekek kitsiny koroktól fogva a' szép hangzatra könnyebben reá szoktattathassanak.

3. A' Magyar követő-példákban sok ki fejezéseket magyarosabbakká tettem.

4. A' *Grammaticát* is helyyel helyyel meg igazítottam.

5. A' Magyar helyes írás (*Orthographia*) közönségesebb reguláit a' Tóldalékok közzé bé tettem.

6. A' Szótárba lévő szókat, és a' szükségesebb ki fejezéseket németül is mind ki tettem, azoknak számokra, a' kik magokat a' német nyelvben is kívánnyák tökéletesíteni.

7. Egy új *Dissertációval* szaporítottam e' jelenvaló második ki-adást, mellyben az adatik elő, mint kellyen a' gyermekkel a' deák nyelv tanításában az olvasástól fogva, a' Syntaxisig értelmesen, könnyen, 's leg nagyobb előmenetellel banni.

Ambár e' jelenvaló ki-adás egynéhány árkussal fog szaporodni: mindazáltal a' szegényebb tehetségűekre való nézve még alább szállítatik az árra, és tsak 34 kr. lesz. Lehetnek olyanok, a' kik így is drágálni fogják, ha tudniillik ezt a' régi négy árkusból álló *Lángiusotskával* hasonlították öfzve; de ezek méltóztassanak meg gondolni, mind a' könyvnek nagyságát, mind annak foglalattját, mind azt, hogy e' mellett sem *Grammaticára*, sem *Rudimentára*, sem kis *Cellariusra* többé szükséges a' tanulóknak éppen nem lesz, és hogy ez az egy könyv, mellyben mind az a' mi szükséges bé foglaltatik, óltóbbba kerül mint a' nevezett régi négy darab könyvek. A' jövő *Médárdusi Pesti* vásárkor fognak a' nyomtatványok le szállítatni azokhoz, a' kik velünk parantsolni méltóztatnak. Ezeket kívántam je-

lenten. En pedig magamat továbbra is az oskolák szeretőinek 's csmérőinek jó hajlandóságaikba ajánlom.

*Márton István, a' Reformátusok
Pápai Fő Gymnasiumában Fi-
losofiát tanító Professor.*

A' Schaumburg-Lippe nevezetű Grófságban jött ki tavaly egy 4 árkusból álló könyvetske ezen tzm alatt: *Entwurf zu einen Gesundheits Kathekismus für die Kirchen und Schulen.* Hamar el terjedtek belőlle sok ezer újonnan nyomtatott exemplárok. A' könyvetskének tapasztalt nagy haszna okozta aztat. A' *Litteratur Zeitung* különös ditséretet ad az Auctorának. Valóban, ha mind azok, a' mig az oskolákban tanítanak, az emberi boldogságnak nagyobbítására tzeleznak, tsudálkozásra méltó, hogy azt, a' miben kinek kinek leg első, és leg nagyobb boldogsága áll, az egészséget tudniillik, mind eddig nem jutta elszünkben az oskolákban tanításnak tárgyául fel venni. Mi úton juthatunk kenyérünkhez, tanúlljuk aztat, talám olyanokat is, mellyek tsupán tsak eiménk ketsegtetésére szolgálnak. Mikenként lehetünk, 's maradhatunk egészségesek, azt tsak a' természetre, és a' jó Istenre bizzuk: holott a' mint senkinek se száll a' sült galamb szájába: úgy egészségünknek fenn tartása is a' mi elszünkre van bizva.

Remélem, az hogy nagy ajándékot teszek Hazámnak, a' a' könyvetskét magyarra fordítom, igen nagy örömmel fogtam ahhoz, mihelyt sok kéréssemre távúlról kezemhez kaphattam. — Az eredeti munka nagyon sovány, mert, hogy a' leg tanulttanabb észhez is hozzá légyen alkalmaztatva, többnyire vakúl tanít, az az, a' feleletnek

okát nem teszi ki mindenütt. Mivel a' Magyar ritkán követ valamit, ha jó okát nem látta, én a' kérdésekre való feleletben a' főbb okokat is elő számlálom, mért ez jó, vagy nem jó? e' miatt hiszem, hogy javítottam a' munkán: De szaporítottam is, a' midőn a' Magyar szokásokhoz alkalmaztattam. Ugy szólván a' gondolatnál egyebet nem költsönöztem a' német munkából, mivel a' rendben is változást tettem. Ha bővebben meg esmérkedünk a' köztünk lévő bal vélekedésekkel, jövőben több javítást tehetünk e' munkáskán. Tiszte az enyimnek ez lesz: *Egészséget tárgyozó Kathekismus a' Köz-népnek, és az iskolába járó gyermekeknek számára, hogy tudhassák egészségjüket betsülni, aztat őrizni, és egy némelly közönsegesebb bajukban magokon segíteni is.* — Azért kívántam eztet hirdetni, ne talán látván más e' könyvetskének nagy szükségét, belé fogjon annak fordításában, a' midőn már én majd nyomó alá adandom.

Kiss József
Gr. Széchenyi Ferencz ő
Exc.jának udvari Orvosa.

A' máj postán azoknak küldöm az *Almanakot*, a' kik a' 601 — 700 numerusú coperták alatt olvassák a' *Magyar Kurirt*.

se
s Ce
en ner
hen

D. D S.